

Norme i normizacija – uvjet konkurentnosti na jedinstvenom tržištu EU

mr. sc Nenad Nikolić, dipl. ing. fizike

HZN

Hrvatski zavod za norme
Croatian Standards Institute

Zagreb 2013-07-11
Hrvatska obrtnička komora

Normizacija, nazivi i definicije

- Izvor:
HRN EN 45020:2007 2. izd. pp (hr,en,fr,de) TO Z2
Normizacija i srodne djelatnosti -- Rječnik općih naziva (ISO/IEC Guide 2:2004; EN 45020:2006)
Standardization and related activities -- General vocabulary (ISO/IEC Guide 2:2004; EN 45020:2006)
- norma – dokument
dokument donesen **konsenzusom** i odobren od priznatoga **tijela**, koji za opću i višekratnu uporabu daje pravila, upute ili značajke za djelatnosti ili njihove rezultate s ciljem postizanja najboljeg stupnja uređenosti u danome kontekstu
- normizacija – djelatnost
djelatnost uspostavljanja **odredaba** za opću i opetovanu uporabu koje se odnose na postojeće ili moguće probleme radi postizanja najboljeg stupnja uređenosti u danome kontekstu

Normizacija, nazivi i definicije

Normirati se mogu:

- proizvodi
- procesi
- usluge
- NAPOMENA 1: U ovome dokumentu za predmet normizacije u širemu smislu prihvaćen je izraz "proizvod, proces ili usluga", a podrazumijeva se da on na isti način obuhvaća npr. bilo koji materijal, sastavnicu, opremu, sustav, sučelje, protokol, postupak, funkciju, metodu ili djelatnost.
- NAPOMENA 2: **Normizacija** se može ograničiti na određene aspekte bilo kojega predmeta. Primjerice, za cipele mogu se posebno normirati njihovi veličinski brojevi i kriteriji izdržljivosti.

Ciljevi normizacije

- čuvanje zdravlja i okoliša (u okviru stupnja tehnološkog razvoja)
- prihvatljivi rizik
- ograničiti raznolikost (npr. veličina cipela)
- spojivost, zamjenljivost
- zaštita samog proizvoda od vanjskih utjecaja
- uporabljivost proizvoda (da služi svojoj svrsi)

- Normizacija može imati jedan ili više posebnih ciljeva, kao što je na primjer osiguranje prikladnosti kojega proizvoda, procesa ili usluge. Između ostalog, ti ciljevi mogu biti **upravljanje raznolikošću**, upotrebljivost, **spojivost**, **zamjenjivost**, zaštita zdravlja, **sigurnost**, **zaštita okoliša**, **zaštita proizvoda**, uzajamno razumijevanje, gospodarstveno ponašanje i trgovina. Ti se ciljevi mogu preklapati.

Vrste dokumenata u normizaciji

- norma
- tehnički izvještaj, tehnička specifikacija
- ostali javno dostupni dokumenti (npr. dogovori s radionica ...)
- upute (Guide)
- nacionalne norme
- nacionalni dodaci

Životni vijek norme

- glasovanje, prihvaćanje, objava, tisak
- revizije norme: svakih 5 godina nova revizija (teži se prema 4 godine – informatika, postoje dvojbe oko toga)
 - ❖ - potvrdi se dotadašnja norma
 - ❖ - nešto se doda ili preradi (amandmani)
 - ❖ - odbaci se i povuče
 - - objavi se, ako je potrebno, nova norma

□ ispravak (tehnički postupak)

Vrste organizacija za normizaciju

- međunarodne (npr. ISO, IEC...)
- regionalne (CEN, CENELEC...)
- nacionalne (HZN, DIN, BSI, AFNOR)

- osnovni principi rada:
međunarodna suradnja i sporazumijevanje, neutralnost u odnosu na predmet normizacije
- mandat
- granske norme: udruženja, profesionalne organizacije

Hrvatski zavod za norme

- nacionalno normirno tijelo Republike Hrvatske
 - predstavlja Republiku Hrvatsku u međunarodnim i regionalnim organizacijama za normizaciju
 - dostupnost informacija i dokumenata
 - mjesto dogovora i postizanja nacionalnog konsenzusa
-
- HZN je osnovan 2005. godine (DZNM)
 - javna ustanova
 - državni proračun, oko 30% vlastiti prihodi
 - ograničenja prihoda uslijed stupnja gospodarskog razvoja i ograničenog jezičnog područja

Hrvatski zavod za norme

- Stanje 31.12. 2012 je: 173 aktivna tehnička odbora i 2600 stručnjaka

ukupno objavljeno 28.713 normativnih dokumenata,

28.380 na engleskome jeziku,

270 prijevodom s engleskog na hrvatski

63 izvorna hrvatska normativna dokumenta

- Trenutačno je u hrvatski normizacijski sustav prihvaćeno oko 95 % europskih norma

Suradnja s tijelima državne uprave

- sudjelovanje u izradi zakonskih i podzakonskih dokumenata (povjerenstva, mišljenja)
- popis normi uz zakone, propise, uredbe, direktive

Norme – prilozi uz provedbene propise

Uz provedbene propise često puta dolazi popis normi.

Ako se upotrebljava norma iz tog popisa pri izradi nekog proizvoda i proizvođač je prilikom izrade ispunio zahtjeve iz norme pretpostavlja se da su onda ispunjeni traženi uvjeti iz provedbenog propisa

Norme – prilozi uz provedbene propise

U EU su u svim državama prihvaćene iste europske norme.

U EU postoje jednaka pravila u svim državama za akreditaciju, certifikaciju ili rad inspekcijskih službi.

U EU postoji isti sustav infrastrukture za kvalitetu (normizacija, akreditacija, mjeriteljstvo, inspekcijske službe, zakonodavne službe)

Norme –
prilozi uz provedbene propise
U EU postoji sljedivost proizvoda.

U EU postoji sustav upozorenja na opasne
proizvode.

Proizvod povučen u jednoj državi trebalo
bi povući u svima ostalima.

Norme – prilozi uz provedbene propise

- potrebno je poznavati norme u vlastitoj struci (kao i zakone, podzakonske akte, a poglavito provedbene propise ...)
- potrebno je opća društvena načela koristiti u radu (zaštita zdravlja i života ljudi, zaštita okoliša, održivi razvoj, društvena odgovornost)
- potrebno je težiti kvaliteti proizvoda, procesa, usluga, kvaliteti sveukupnog poslovanja i vlastitog života

Norme – prilozi uz zakonske dokumente

- različite kulture u Europi (Danska, Hrvatska, ...)
- slijediti po dobrome najrazvijenije (da kvaliteti i radu, ne rasipanju dragocjenih izvora i kriminalu)
- pokušati u kulturi rada najbolje ugraditi u svoje poslovanje (Japan, obiteljska poduzeća, Skandinavija – iz ničega stvoriti bogatstvo)

Hrvatski zavod za norme

www.hzn.hr

hzn@hzn.hr

nenad.nikolic@hzn.hr

Hvala!